

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE OKUMA –YAZMA: BİR CELESTIN FREINET OKULU ÖRNEĞİ

Fatma Ay
Rize Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Okul Öncesi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı
fatma.ay.17@gmail.com

Özet

Erken çocukluk eğitime verilen önemin artmasıyla uygulamada farklı yaklaşımlar benimsenmektedir. Bu farklı yaklaşımlardan biri de birinci dünya savaşından sonra Fransa'da ortaya çıkmış Celestin Freinet Yaklaşımıdır. Erken çocukluk döneminde okumanın doğal bir merakla başladığını ileri süren Celestin Freinet yaklaşımında, yazma iletişim için bir araç olarak görülürken, okuma ise yeni bir şeyler öğrenmenin yolu olarak görülmektedir. Okuma-yazma çalışmalarının temelini ise çıkış noktasını çocuğun ilgi ve deneyimlerinin oluşturduğu; özgür ifade, serbest metin, sınıf günlüğü ve farklı okullarla yazışma gibi çalışmalar teşkil etmektedir. Bu araştırma, Freinet Yaklaşımında, okuma-yazma hazırlık çalışmalarının nasıl yapıldığını ve bu çalışmalar sonunda kazandırılan okuma-yazma becerilerinin erken çocukluk döneminde nasıl pekiştirildiğini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Betimsel bir yaklaşımla yürütülen bu çalışmanın verileri katılımlı gözlem metoduyla toplanmış, gözlemler yazılı ve görsel olarak kayıt altına alınmıştır. Hoofddorp Freinet okulunda yer alan 4-8 yaş grubu öğrencilerinden oluşan 3 farklı sınıfta toplam 5 gün süreyle gözlemler yürütülmüştür. Elde edilen bulgular ışığında, Celestin Freinet yaklaşımının çocuğun ilgi ve deneyimlerini temel alarak öğretimi şekillendirme, kendi öğrenmelerinden sorumlu olmayı kazandırma ve sosyal yaşam becerileri kazandırma amaçlarını büyük ölçüde sağladığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Erken çocukluk eğitimi, Celestin Freinet Yaklaşımı, okuma-yazma.

READING-WRITING IN EARLY CHILDHOOD: A CASE STUDY OF CELESTIN FREINET SCHOOLS

Abstract

Different approaches in practice have been developed due to increasing the importance of early childhood education. One of these different approaches having emerged in France after the First World War is Celestin Freinet approach. In Celestine Freinet Approach, which suggests beginning reading in early childhood with a natural curiosity, the writing is seen as tool for communication and reading is seen as a way of learning new something. The basis of reading-writing activities (emergent literacy) poses Free expression, Free text, class diary and correspondence with different schools of which the starting point formed by the child's interest and experiences. In this study based on descriptive approach the data were collected through participant observation, observations were recorded in written and visual. The observation of 4-8 age group students in three different classes in the Hoofddorp Freinet School have been carried out for 5 days. According to the results of this study, Celestin Freinet approach considerably provides opportunity for developing instructional process with respect to child's interests and experiences, gaining to be responsible for his/her own learning and gaining social life skills.

Key Words: Early childhood education, Celestine Freinet approach, reading-writing, emergent literacy.

GİRİŞ

Erken çocukluk eğitimi, doğumdan itibaren başlayan ve 10 yaşına kadar devam eden süreçte çocuğa verilen eğitimi tanımlamaktadır. Bu dönemde eğitimin en kritik aşamasını ise; ülkemizde ve dünya da okul öncesi eğitim olarak adlandırılan eğitim oluşturmaktadır (Arı, 2005). Okul öncesi eğitimin, bu derece önemli olmasının

nedenlerinden birisi; 0-8 yaşın çocuğun gelişimi açısından en hızlı ve en kritik dönem olmasıdır. Ayrıca uzun yıllar süren araştırmaların günümüze yansıyan verileri gösteriyor ki, çocuklukta kazanılan davranışlar yetişkinlikte sergilenebilecek tavır, inanç ve değer yargılarını etkileyebilmekte, okul öncesi dönemde temelleri atılan akademik öğrenmeler de çocuğun eğitim-öğretimin üst kademelerindeki başarısına olumlu katkılar sağlayabilmektedir (Oktay, 2005). Öneminin bu derece yüksek ve kritik olması sebebiyle, anne-baba ve eğitimciler tarafından okul öncesi eğitim, tesadüflere bırakılmamalı, ciddiyetle ele alınmalı, en uygun bilimsel yöntemler kullanılarak yapılmalıdır(Başal, 2007). Bu önemin farkına veren eğitimciler tarafından, çocukların bireysel farklılıklarının var olduğu gerçeği ön planda tutularak, çocuklarda mevcut olan potansiyeli en üst seviyede kullanmalarını amaç edinen birçok farklı erken çocukluk eğitimi model ve yaklaşımları geliştirilmiştir (Aktan Acar ve Özkan Kılıç, 2011). Geliştirilen bu yaklaşımlardan bir tanesi de, Birinci Dünya Savaşı sonrasında Celestin Freinet tarafından Fransa’da geliştirilen, daha sonra Belçika, Hollanda, Lüksemburg gibi ülkelerde geniş yankı uyandıran ve uygulamada yer edinen Freinet eğitim yaklaşımıdır. Freinet yaklaşımının felsefesini daha iyi anlayabilmek adına, Freinet ’in geliştirdiği eğitim kavram ve tekniklerinde yansımaları görülebilecek yaşamını genel hatlarıyla incelemek fayda sağlayabilir.

Celestin Freinet (1896 - 1966), Fransa’nın Alp yakınlarında ki küçük bir kasabası olan Gars’ta 15 Ekim’de dünyaya gelmiştir. Öğretmen eğitimi okuluna başladığı dönemde patlak veren birinci dünya savaşında ciddi bir şekilde yaralanmış ve dört yıl süren tedaviye rağmen hiçbir zaman tam olarak iyileşememiş, göğsünden yaralandığı içinde hayatı boyunca nefes almakta problem yaşamıştır. Savaşın bitmesinin ardından tekrar öğretmenliğe başlayan Freinet, komünist partisinin aktif bir üyesi olmasından dolayı zaman zaman tehlike olarak görülmüş ve sık sık farklı yerlere tayin edilmeye çalışılmıştır. Tayin edilmek istemeyen Freinet, istifa ederek kendi okulunu kurmuş ve bugün Freinet teknikleri diyebileceğimiz kavramların temelini atmaya başlamıştır (Legrand, 2000). Fransız Pedagog Celestin Freinet, yeni öğretim metotlarını çocukların yaratıcılığı, onu diğer pedagoğlardan ayıran doğal öğrenme kavramını ise deneyimleri ve gözlemleri üzerine temellendirmiştir(Nowak-Fabrykowski, 1992). Freinet ’in eğitim camiasına kazandırdığı ve miras bıraktığı terimler; çocuk merkezli eğitim, aktif öğrenme yaklaşımı, sınıfta ve okul çapında işbirliği, çocuk yayınlarının sınıf ve okul çapında değiş-tokuşu olarak özetlenebilir (Starkey, 1996).

Kendisi de bir öğretmen olan, Celestin Freinet ’in gerek öğretmen tanımında gerekse öğretmenleri eleştirdiği konularda içinde bulunduğu dönemin ve ideolojik görüşlerinin etkileri hissedilebilir. Ancak yaptığı tanımın günümüz şartlarına uyarlanabilirliği, hala mevcuttur.

Freinet’e göre öğretmen, ruh, zekâ ve işin anlamlı bir bütünüdür. Öğretmeni oluşturan bu bileşenleri ise şu şekilde açıklamıştır; ruh ihtiyaç, bilinç, huy ve mizaçtan oluşurken, zekâ farklı alanlardan bilgi ve becerileri özümseyebilmek, iş ise kişinin kendine özgü öğretim yöntem ve teknikleridir. Freinet, bir öğretmenin kendi çabalarıyla mükemmeye ulaşmaya odaklanması gerektiği kanaatindedir ki bu amaçla iyi bir psikolog ya da pedagog olmanın yanı sıra iyi bir sanatçı, şair, yazar, kâşif ya da müzisyen olmak için çaba gösterilmelidir. Akademik becerilerin yanı sıra Freinet, öğretmenin, hak ve özgürlüklerini savunmak, barış için çaba göstermek, demokrasinin gerektirdiklerini yaşamak ve yaşatmak adına sosyal bir savaşçı gibi öğrencilerine rol model olması gerektirdiği kanaatindedir. Bunlara ek olarak Freinet ’in öğretmenlere tavsiyelerinden birisi, ılımlı, çocuğun kendini rahat hissettiği, kendi düşüncelerini paylaşabileceği cesaret verici bir eğitim ortamını çocuklara sağlamalıdır. Bunlara karşın, Freinet ’in öğretmenleri en çok eleştirdiği konu ise, kendini yenilemekten uzak ve sürekli kendini tekrar eden öğretim metotlarını kullanmalarıdır. Ancak bilgi ve beceriler sürekli yenilenmeyi gerekli kılmaktadır (Nowak-Fabrykowski, 1992).

Freinet, yaklaşımını geliştirirken, sadece öğretmenin nasıl olması gerektiğini tanımlamamakla kalmamış, eğitim-öğretim sürecini ise; araştırma ve keşfi başlatmak, merak duygusunu arttırmak ve deneyim temelli öğrenmeyi desteklemek olarak tanımlanabilecek sacayakları üzerine yapılandırmıştır. Bu sacayakları sınıfın düzenlenmesinden, programın şekillendirmesine kadar birçok alanda etkisini göstermiştir. Bilgi sadece öğretmenden öğrenciye aktarılan pasif bir olgu olmaktan çıkarılmış, öğrencinin bilgiyi elde ettiği sürece odaklanılmıştır. (Eichelberger, 2000) Freinet ’in bilgiyi elde etme sürecinde ki bu farklı bakış açısı, geliştirdiği ve uyguladığı teknikler yönüyle diğerlerinden ayıran bir özellik haline gelmiş okuma-yazma çalışmalarında da kendini göstermiştir. Bu teknikleri geliştirme süreci de şu şekilde gerçekleşmiştir: Freinet birinci dünya savaşında yaralanmasını takip eden 4 yılın ardından bir okula öğretmen olarak geri dönmüş ancak atandığı

okulda ki öğrencilerin motivasyonlarının çok düşük olduğunu fark etmiştir. Okulun yöneticileri ve diğer meslektaşları, Freinet'e çocukları geleneksel yöntemlerle eğitmek yönünde tavsiyelerde bulunmaktaydı ancak, Freinet bu yaklaşımların hiç birini benimsememiştir (Shouten, 2000).

Fransa'da savaş döneminde, sestem harfe, harften heceye, heceden kelimeye ve kelimedem cümleye doğru ilerleyen ve öğrenciye sadece kendisine verilen elementleri birleştirme olanağı sunan ve öğrenen için basit düzeyde ve gerçek anlamdan uzak tutan bir okumayı öğretme metodu mevcuttu. Ancak Freinet göre bu metod, okumanın özünde yer alan metnin içeriğini anlamaktan tamamen uzaktı. Yazılı bir metine ilk bakış, bir anlam aramak amacıyla olmalıydı. Elbette ki, yazma okumanın ayrılmaz bir parçası niteliğindedir. Ancak bu yazma, bir birinden bağımsız, soyut ve anlamsız kelimelerden oluşmamalıydı, aksine iletişim için kullanılabilecek bir araç niteliğinde olmalıydı (Legrand, 2000) Gözlemleri sonucunda, çocukların dışarda olmaktan keyif aldığını fark eden Freinet, çocukları küçük doğa yürüyüşlerine, çevrede bulunan küçük ticarethanelere götürmüştür. Bu gezilerin sonuçları sınıfa; metin, çizim, albüm ve dahası küçük araştırmalar şeklinde geri dönmeye başlamıştı. Çocukların motivasyonlarının arttığını gözlemleyen Freinet bu gezileri sürdürmüş, dolayısıyla çocukların, algılarını, gözlemlerini ve deneyimlerini, kendiliğinden gelişen hikâyelerini, öğretmenin küçük notlar eklediği resimlerini içeren bu yazma işlemi sınıfça yapılan bir alışkanlığa dönüşmüştü. Bugün serbest metin (*Free text*) tekniği olarak bilinen tekniğin geliştirilmesi bu çıkış noktasıyla başlatılmıştır. Çocuklar, bu kendi çabalarıyla hikâye yazma işinde aşama ilerleme kaydetmişlerdir (Shouten, 2000).

Akademik öğrenmelerin günlük hayatla bağdaştırılması, pratik bir amaca hizmet etmesi gerektiğini düşünen Freinet, yazmada gerçekleştirdiği bu yenilikleri matematiğe de yansıtmayı hedeflemiştir. Ona göre matematik sayılar ya da işlemlerle ilgili soyut becerileri kazanmak değil, matematiğin günlük hayattaki yerini öğrenmektir. Örneğin matematik, alan ölçümü yapmak, üretimin ağırlığını tartmak, maliyet hesaplamak gibi amaçlar için kullanılmalıydı. Diğer bir deyişle okulda öğrenilen matematik ile sosyal yaşamda kullanılan matematik bağdaştırılmalı, yaşayan bir matematik haline getirilmeliydi (Legrand, 2000). Eğitimim, gerçek hayatla iç içe geçmiş şekliyle, kazandırılan becerilerinde, günlük hayatta kullanılabildiği ölçüde anlam kazandığını öne süren Freinet, matematik gibi okuma ve yazmanın öğrenciler için gerçek yaşamda kullanılabilecekleri bir amaç doğrultusunda kullanılması kanaatindeydi. Bu amaçla, okuma-yazmanın kendilerinden uzak yerlerdeki insanlarla iletişime geçebilecekleri bir araç olarak kullanılması için yani yaşayan bir okuma-yazma becerisi kazandırmak için Freinet, 1923 yılında baskı tekniğini (*The techniques of printing*) geliştirdi. Çoğaltılan metinler iletişime geçilen okullarla değiş tokuş yapıldı. Yapılan bu değiş tokuşlar ise, daha sonra resimlerin, yerel ve kültürel ürünlerinde paylaşıldığı yazışmalara (*correspondance*) dönüştü. Baskı tekniğinin daha da geliştirilip yaygınlaştırılmasının ardından ise, Freinet ders kitaplarını okulun dışına taşıdı (Shouten, 2000).

Bu çalışmada ülkemizde erken çocukluk dönemine ait, ülkemizde çok fazla uygulanmayan Freinet yaklaşımı ve bu yaklaşımın uyguladığı okuma -yazma çalışmaları ele alınmış, bu amaçla da Hollanda, Hoofddorp şehrindeki Hoofddorp Freinet okulu örneği uygulama boyutuyla incelenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, Freinet Yaklaşımında, okuma-yazma hazırlık çalışmalarının nasıl yapıldığını ve bu çalışmalar sonunda kazandırılan okuma-yazma becerilerinin erken çocukluk döneminde nasıl pekiştirildiğini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Çalışma betimsel bir yaklaşımla özel durum metodolojisinde yürütülmüştür. Özel durum çalışmaları, araştırmacının incelendiği özel bir olay üzerinde yoğunlaştığı ve ince ayrıntıları sebep-sonuç ve değişkenlerin karşılıklı ilişkileri cinsinden açıklayabilmesine olanak sağlayan nitel bir araştırma yöntemidir (Çepni, 2010).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın Evrenini, Freinet yaklaşımıyla okuma yazma hazırlık çalışmalarının yürütüldüğü okullarda öğrenim gören öğrenciler, örnekleme ise Hollanda Hoofddorp Freinet okulunun 4-8 yaşlar arasındaki öğrencilerden oluşan, gurup 1/2, gurup 3/4 , gurup 5 sınıflarında öğrenim gören 52 öğrenci oluşturmaktadır.

BULGULAR

Okulun fiziki yapısı ile ilgili bulgular

Gurup 1-2, gurup3-4, gurup 5, gurup 6-7, gurup 7-8 olmak üzere 89 çocuğa eğitim veren, eğitimi metodu olarak Freinet Yaklaşımını benimsemiş olan Hoofddorp Freinet okulu 8.30-12/ 13-15 saatleri arasında olmak üzere tam günlük eğitim vermektedir.

Okul, Freinet okullarında vazgeçilmez alanlardan olan, ve gün içerisinde çocukların oyun alanı olarak kullanılmasının yanı sıra, Cuma günleri, her gurubun hafta içinde öğrendikleri bir konu, proje yada hazırladıkları bir gösteriyi aileleri ve diğer guruplarla paylaştıkları, bütün sınıfları birbirine bağlayan ve forum olarak adlandırılan bir alan etrafında yapılandırılmıştır. (Bakınız, Fotoğraf 1) Okulda forumun dışında diğer sınıflarla ortak olarak kullanılan alanlar ise şunlardır; mutfak, serbest araştırma alanı ve araştırma sonuçlarının sunum haline getirilmiş şeklini sınıfın diğer üyeleriyle paylaştığı alan.

Sınıf düzeniyle ilgili bulgular

Hoofddorp Freinet okulunda geleneksel öğretim sistemlerinde uygulandığı gibi homojen yaş guruplarından oluşan sınıflar yoktur. Çocuklar arasında daha derinlemesine bir işbirliği sağlamak amacıyla 4-5 yaş gurubu, 5-6 yaş gurubu, 6-7, 7-8... gibi heterojen yaş guruplarından oluşan sınıflar yer almaktadır. Freinet pedagojisinde oldukça önemli yer tutan gurup çalışmaları, işbirliği ve diğerlerinden öğrenme öğretimin her aşamasında hatta sınıf düzeninde bile kendini göstermektedir.

Sınıflar düzenlenirken gurupla çalışmaya elverişli olacak şekilde düzenlenmektedir. Sınıf düzenlemesi yapılırken, her öğrencinin öğrenme ritminin farklı olduğu kabul edilerek çocuğun ilgi ve becerilerine uygun düzenlenir. Sınıflar bir atölye, bir keşif alanı ve bunların yanı sıra rahatlama ve dinlenme havasının hâkim olduğu ortamlar niteliğindedir. Çocuğun sınıf ortamında kendini özgür hissetmesi ve sınıfı bir rahatlama ortamı olarak görmesi amaçlar arasındadır. (Bakınız:Fotoğraf 2)

Çocuğun eğitim-öğretimdeki yerine ilişkin bulgular

Hoofddorp Freinet okulunda gurup çalışmaları önemli bir yer tutar çünkü gurup çalışmaları öğrencileri içinde buldukları toplumsal yaşama hazırlayan bir araç olarak görülür. Ayrıca eğitimin yasalarla belirlenen amaçlarından biri de çocuğu topluma hazırlamak ve eğitimin bir parçası olmasını sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda sınıftaki aktiviteler düzenlenirken, çocukların gurup çalışmaları yapmalarına özellikle özen gösterilir çünkü gurup çalışmaları çocukların birbirleriyle olan etkileşiminin üst düzeyde olduğu, zaman zaman çatışmalar yaşadıkları ve yaşadıkları bu çatışmaları karşılıklı iletişimle kendi görüşlerini söyleyerek, birbirlerini dinleyerek kendi aralarında çözdükleri bir ortam niteliğindedir. Bunlara ek olarak, gurup olarak tamamlamaları gereken görevleri söz konusu olduğunda, görevleri ile ilgili "Ne yapmak istiyoruz?" sorusuna birlikte cevap ararlar ve ortak bir karar verirler. Alınan kararlar doğrultusunda ise iş bölümü yapıp sorumluluk alırlar. Tüm bu çalışmalarda çocukların kendilerini okul dışındaki sosyal yaşama adapte edebilmeleri için bir köprü niteliğindedir. (Bakınız: Fotoğraf 3)

Hoofddorp okulunda, çocuğun kendi öğrenmelerinden sorumlu olması kadar, sınıf içerisinde bir görev ve sorumluluğunun olması çocuğa sorumluluk bilinci kazandırmak için yapılan çalışmalardan biridir. Sınıftaki günlük aktivitelerde yada sınıf düzenini sağlamada her çocuğun sorumlulukları vardır ve bu sorumluluklar tablolarla sınıfta yer alır böylece her çocuk hem kendisinin hem diğer arkadaşlarının görev ve sorumluluklarının farkındadır. Büyük yaş guruplarında bu tablo görevi temsil eden semboller ve çocukların isimleriyle eşleştirilirken, daha küçük yaş guruplarında çocuğun görevini yerine getirirken çektiği fotoğraflarla tablolaştırılmıştır (Bakınız: Fotoğraf 4, 5, 6).

Okulda, Freinet pedagojisinin merkezindeki çekirdek elementlerden olan öz-birleme(*self-determination*) ve öğrenmede öz-sorumluluğu (*Self-responsibility*) çocuklara kazandırmak adına öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda şekillenen ve öğrenciler tarafından yürütülüp sonuçlandırılan serbest araştırmalar yapılmaktadır. Serbest araştırmanın aşamaları aşağıda belirtildiği gibi ilerlemektedir:

1. Çocuğun ilgi ve deneyimlerinden faydalanılarak bir serbest metin oluşturulur. (Çocuk kendi deneyimiyle ilgili duygu ve düşüncelerini serbest bir şekilde yazıya dökmeye çalışır. Daha küçük yaş guruplarında, yazıyla ifadenin yerini resimle ifade alır y ada çocuğun sözel olarak ifade ettiği düşünceleri öğretmen tarafından yazıya dökülür.)
2. İkinci aşama olarak çocuk deneyimlerinden yola çıktığı konuyu okulun serbest araştırma bölümünde kendisi araştırma yapar. (Bakınız: Fotoğraf 7) Topladığı verileri daha ziyade geliştirmek amacıyla serbest araştırma bölümünde bulunun kitapları, dergileri, resimleri tarar.
3. Elde ettiği verilerle, ilk yazdığı metni kendi cümlelerini kullanarak tekrar yazdığı metni arkadaşlarıyla paylaşır.
4. Diğer öğrenciler, deneyimini paylaşan öğrenciye geri dönüt verir fikirlerini paylaşırlar.
5. Öğrenci geri dönüt ve düzeltmelerle metnine son şeklini verir ve isteği doğrultusunda görsel sunum haline getirip tekrar arkadaşlarıyla paylaşır.

Okuma yazma çalışmalarına yönelik bulgular

Serbest araştırma, daha ziyade okumaya ve yazmaya büyük ölçüde başlamış gurup 3-4 olarak ta ifade edebilecek 6 yaş ve üstü çocukların sıkça kullandıkları bir yöntemdir. Bu sunun için, bütün okul tarafından ortak kullanılan bir alan mevcuttur (Bakınız :Fotoğraf 8).

Hoofddorp Freinet okulunda, uygulanan yaklaşıma paralel olarak okuma yazma hazırlık çalışmaları yürütülmektedir. Eğitim sistemin ilk basamakları sayılabilecek 4 yaş civarında çocuklarda doğal bir okuma başladığı düşünülmektedir. Diğer bir ifadeyle; çocukların okumaya ve yazmaya karşı doğal bir merakının olduğu, dolayısıyla okumanın anlamı yeni bir şeyler öğrenebilirim, yazmanın ise iletişim ve paylaşma olarak görülmektedir. Ancak bu yaş civarında görülen ve doğal okuma olarak adlandırılan okuma tam bir okuma olmadığı düşünülmektedir. Bu dönemde ki okuma-yazma hazırlık çalışmaları, özgür ifade ve çizimle ilişkilendirilmektedir. Okulda ki bütün yaş guruplarında görülen serbest metin oluşturma daha küçük yaş guruplarında yerini çizime bırakmıştır. Başka bir deyişle çocuklar deneyimlerini, duyu ve düşüncelerini çizim yoluyla aktarır. Küçük yaş guruplarında serbest metnin yerini almış serbest çizimlerle ilgili çocukların düşünceleri çocukların sözel olarak ifade ettiği şekliyle öğretmen tarafından yazıya dökülür. Yazıya dökmenin bir başka boyutu ise; özgür ifade tekniğinden faydalanılarak çocukların ilgi ve deneyimlerinden yola çıkılarak oluşturulan hikâyelerde görülür. Deneyimini paylaşan çocuğa gerek arkadaşları tarafından, gerek öğretmen tarafından yönlendirilen sorular oluşturulan ilgi ve merakın arttırılmasında kilit rol oynar. Örneğin okula gelirken ya da bir gezide küçük bir yavru köpek gören çocuk bu deneyimini arkadaşları ile paylaştığında doğal olarak diğer çocuklar tarafından, “nasıldı? “ , “kaç taneydi?” , “neye benziyordu?” gibi sorular sorulmakta ve öğrenme için doğal bir merak oluşturulmaktadır. Bu sırada öğretmen oluşan bu ilgiden yola çıkarak oluşturulacak hikâye ya da metin için çekirdek kavramı “köpek” , öğretilecek sesi ise “k” olarak belirleyebilmektedir ki bu, öğrencilerin kendi öğrenmelerine yön vermesi olarak da ifade edebileceğimiz öz belirleme kavramıyla doğrudan ilişkilendirilmektedir. Gün ya da hafta içerisinde yapılacak etkinlikler, çizimler, şarkılar ve oyunlar bu çekirdek kavram etrafında şekillenmektedir. Bu kavram için belirlenen “k” sesini görselleştirmek amacıyla bir köpek resmi tahtaya çizilmekte daha sonra çocukların söyledikleri “k” sesiyle başlayan, biten ya da içerisinde barındıran kelimeler de çekirdek kavram etrafında çizilerek görselleştirilmektedir.

Hoofddorp Freinet okulunda, Hollanda’daki diğer bütün okullarda olduğu gibi 6 yaş ilköğretim eğitiminin başladığı yaş gurubudur. Bu yaş gurubunda yer alan çocuklara okuma ve yazma becerisi büyük ölçüde kazandırılmıştır ancak bu becerinin pekiştirilmesi amacıyla serbest metinden faydalanılmaya devam edilmektedir. Çocukların deneyimlerini, duyu ve düşüncelerini, yaşadıkları kültürü ve çevreyi yazarak oluşturdukları serbest metinler, öğretmenden alınan dönüt ve düzeltmelerle tekrar tekrar yazılmaktadır. Dönüt ve düzeltmeler sonradan yapılmaktadır, buradaki amacın çocuk duyu ve düşüncelerini yazıya dökmekle meşgul iken hızlı düşünür ve hata yapabilir yani düşünceleri kaleminden 4-5 satır öndedir düşüncesinin olduğu öne sürülmektedir. Geri bildirimlerini alan çocuk düzeltmelerini yaptıktan sonra tekrar geri bildirim almakta ve eğer hatasız olarak yazdıysa, metnine en son şeklini bilgisayarda yazarak vermektedir. (Bakınız: Fotoğraf 9, 10, 11, 12, 13) Bilgisayarlar da her çocuğun kendine ait bir dosyaları yer almaktadır. Çocuklar bilgisayarları aktif olarak kullanabilmektedir, çünkü daha küçük yaş guruplarından itibaren bilgisayarlar sınıflarda yer almaktadır. Aynı metni, hatalarını düzeltilerek yada farklı materyallerden faydalanarak yazmanın, çocuğun dil bilgisi, heceleme, sesleri ve sembolleri daha iyi tanıma noktasındaki bilgi ve becerilerini arttırdığı düşünülmektedir. Aynı metni,

bilgisayar dışında farklı materyallerle yazmakta kullanılan yöntemler arasındadır. Örneğin, gözlemin gerçekleştiği zaman diliminde okulda işlenen tema orta çağ olduğu için, çocuklar tarafından oluşturulan metinler, bilgisayarda son şekli verilmeden önce bir kez de orta çağda kalem yerine kullanılan divit ve hokka kullanılarak yazılmıştır (Bakınız: Fotoğraf 16).

Oluşturulan serbest metinlerin sınıflarda sergilenmesi ve başkaları için ulaşılabilir olması Hoofddorp okulunda önemli bir yere sahiptir. Çocuklarda kendilerine ait çalışmaların sergilenmesiyle, kendilerine değer verildiği algısı oluşturulmaya çalışılmaktadır (Bakınız: Fotoğraf 14, 15)

Bu metinlerin sergilenmesi kadar, farklı okullarda ki çocuklar için ulaşılabilir olması da önemsenmektedir. Bu amaçla, dünya ya da ülke çapında, çocuklar arasında yazışmalar yapılmaktadır. Burada ki amaçlardan birisinin, okumaya olan doğal merakı tetiklemek iken, bir diğerinin ise sosyo-ekonomik düzeyi düşük çocuklarla bir bağ oluşturup, ekonomik yardımlarla bulunmak olduğu okul müdürü ve öğretmenler tarafından ileri sürülmektedir. Örneğin, 1999 yılında Türkiye’de meydana gelen deprem nedeniyle, Hoofddorp Freinet okulu, bir yardım kampanyası düzenlemiş ve elde edilen gelirlerle de Sakarya, Akyazı’da bulunan Mehmet Akif Ersoy ilköğretim okulunu yaptırmış, daha sonra da bu okulun öğrencileriyle yazışmalar yapılmıştır (Bakınız: Fotoğraf 17, 18).

TARTIŞMA

Freinet yaklaşımındaki okuma-yazma etkinliklerinin uygulama boyutunu ortaya koymak ve literatürdeki benzer çalışmaların azlığından doğan boşluğu doldurmak amacıyla yapılan bu çalışma betimsel bir yaklaşımla yürütülmüştür. Ancak, yapılan gözlemin süresinin kısalığı, yıl içerisinde uygulanan proje ve araştırmaları baştan son gözlemeleme fırsatına en gel teşkil etmesi ve gözlemin sadece bir okulla sınırlandırılması araştırmanın sınırlılıklarıdır. Bir diğer sınırlılık ise; Literatür taranırken kullanılan kaynaklardan Freinet ‘in kendi eserlerinin dilinin Fransızca olması, İngilizce olarak yapılan çalışmaların ise sınırlı olmasıdır.

SONUÇ

Tarihten günümüze yapılan çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda, hiç şüphe yok ki, erken çocukluk dönemi kişinin akademik, sosyal ve duygusal alanlarda ki tüm gelişimini etkileyen bir dönemdir ve dönemde verilen eğitimde buna paralel önem kazanmaktadır. Bu önemin farkına varan, her okul öncesi ve ilköğretim öğretmenin yapması gereken; dünya da uygulanan farklı erken çocukluk metot ve yaklaşımlarını bilmek ve öğrendiklerini kendi eğitim ortamına, kültürüne ve öğrencilerine uyarlayarak taşımak ve bu yaklaşımlardan faydalanılmaktır. Bu taşıma işini bir adım daha kolaylaştırmak niyetiyle yapılan bu çalışmada Hoofddorp Freinet Okulu ve bu okulda yürütülen okuma-yazma çalışmaları incelenmiş ve Freinet tarafından geliştirilen özgür ifade, serbest metin, farklı okullarla yazışma gibi bir çok tekniğin uygulama da yer aldığı görülmüştür. Ancak dönemin şartlarına uygun olarak teknolojinin getirdiklerinden faydalanmak amacıyla bazı tekniklerin şeklinin değiştirildiği görülmüştür. Örneğin; Freinet ‘in geliştirdiği baskı ile çoğaltma tekniği yerine, bilgisayarlardan faydalandığı görülmüştür. Bunlara ek olarak, Freinet ‘in baskı tekniğini geliştirdikten sonra ders kitaplarını kullanmaktan vazgeçmesine rağmen, Hoofddorp Freinet okulunda, eğitime-öğretime paralel gidecek şekilde seçilmiş ders kitaplarının yer aldığı ve kullanıldığı görülmüştür.

Elde edilen bulgular ışığında, Celestin Freinet yaklaşımının çocuğun ilgi ve deneyimlerini temel alarak öğretimi şekillendirme, kendi öğrenmelerinden sorumlu olmayı kazandırma ve sosyal yaşam becerileri kazandırma amaçlarını büyük ölçüde sağladığı görülmüştür.

Not: Bu çalışma 26-28 Nisan 2012 tarihlerinde Antalya’da 46 Ülkenin katılımıyla düzenlenmiş olan “3rd International Conference on New Trends in Education and Their Implications”da sözlü bildiri olarak sunulmuş olup, “Journal of Research in Education and Teaching” Bilim Kurulu tarafından yayınlanmak üzere seçilmiştir.

KAYNAKÇA

Aktan Acar, E. ve Özkan Kılıç, Ö. (2011). Erken çocukluk eğitimi model ve yaklaşımlarına dünyadan farklı bir örnek: Piramit metodu. *Türkiye Özel Okullar Birliği Dergisi*, 4(17), 26-29

Arı, M. (2005). Türkiye’de erken çocukluk eğitimi ve kalitenin önemi. Bulunduğu eser: Sevinç, M.(Ed.) *Gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar* (ss. 31-35).İstanbul: Morpa.

Başal, H. A. (2005). Okul öncesi eğitim. İstanbul: Morpa.

Eichelberger, H. (2000). *Concepts of reform pedagogics*. Retrieved December 10, 2011, from http://www.blikk.it/angebote/reformpaedagogik/downloads/rp_englisch.pdf .

Nowak-Fabrykowski, K. (1992). Freinet's concept of teachers and theory of teaching . *McGill Journal of Education*, 27 (1) 61-68.

Oktaç, A. (2005). 21. Yüzyıla girerken dünyada yaşanan değişimler ve erken çocukluk eğitimi. Bulunduğu eser: M.(Ed.) *Gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar* (ss.18-30). İstanbul: Morpa.

Starkey, H(1996).Freinet and citizenship education.Bulunduğu eser: Osler, A. and Starkey, H. *Teacher Education and Human Rights* , London: David Fulton.

Schouten, D. (2000).Introduction to Freinet teaching methods. Interview with the principal of the Freinet school in Hoofddorp,Holland. *Media action project*. Augusth, 6, 2000.Retrieved November, 2, 2011, from <http://utopia.knoware.nl/users/schoutdi/eng/pedaissu.htm>.

Ekler

Fotoğraf 1: Forum

Fotoğraf 2: Sınıf düzeni

Fotoğraf 4: Gurup çalışması

Fotoğraf 5: Görev tablosu

Fotoğraf 5 : Kreş bölümündeki görev tablosu

Fotoğraf 6: Görevini yerine getiren anaokulu öğrencisi

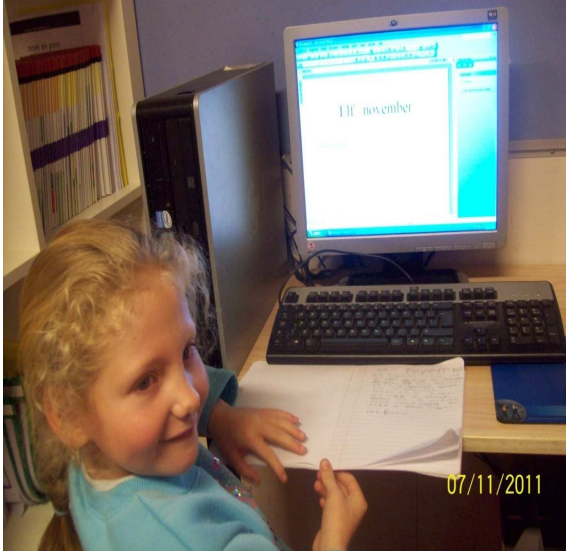

Fotoğraf 7 : Altı yaş gurubu öğrencilerinden birinin oluşturduğu 11 kasımla ilgili serbest metin

Fotoğraf 8: Çocuğun oluşturduğu serbest metne öğretmen geri dönüt ve düzeltme yapması

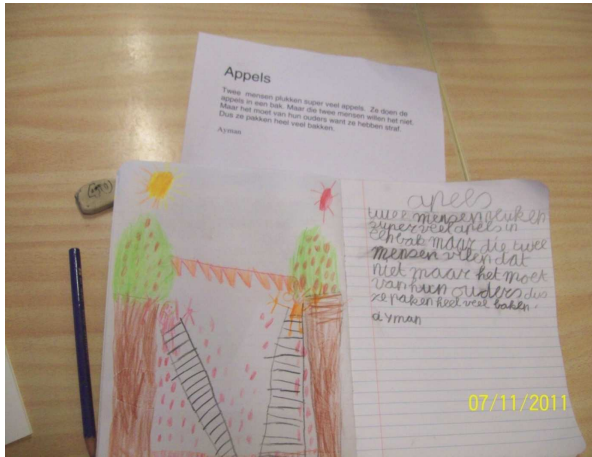

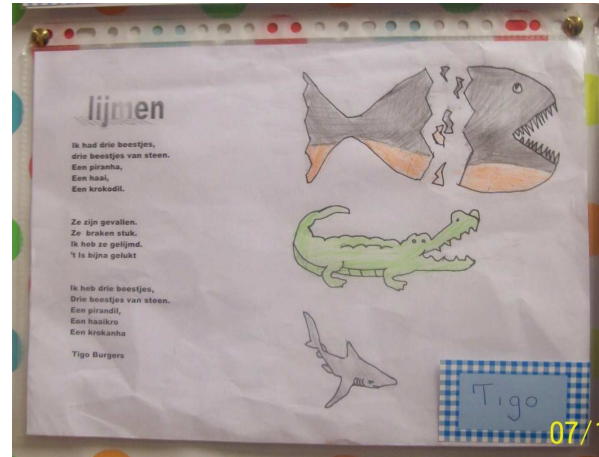
Fotoğraf 9: Serbest metnine son şeklini veren öğrenci bilgisayarda metni çoğaltması

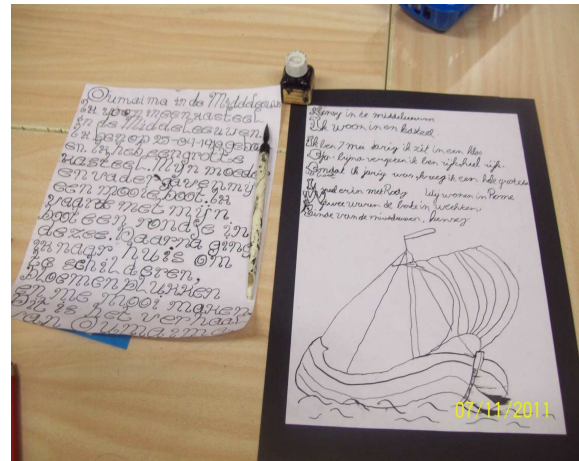
Fotoğraf 10: Öğretmenin bilgisayarda metinlerini yazan çocuklara son dönüt ve düzeltmesi

Fotoğraf 11: Son şekli verilmiş ve ilk hali bir arada olan serbest metin

Fotoğraf 12: Serbest metinlerin sınıfta sergilenmesi

Fotoğraf 13: Serbest metinlerin sergilendiği tablo

Fotoğraf 14: Serbest araştırma alanı

Fotoğraf 17: Türkiye'den bir okulla yapılan yazışmalar

Fotoğraf 14: Farklı materyallerle oluşturulmuş serbest metin

Fotoğraf 15: Serbest araştırma sonuçlarının sunulduğu sunum alanı

Fotoğraf 18 : Türkiye için yapılan yardım kampanyasının posterleri